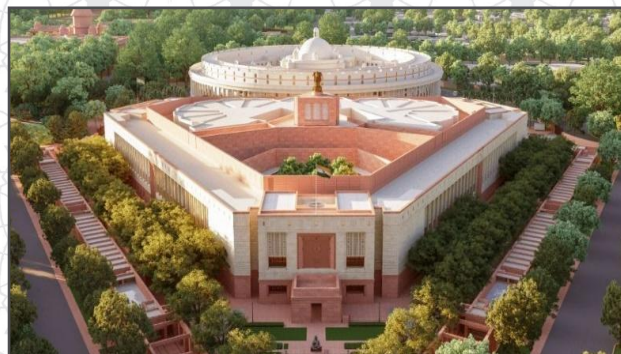
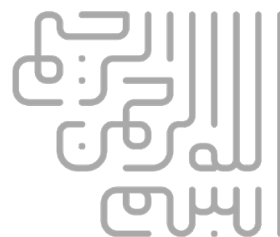

الزامات دیپلماسی پارلمانی متوازن با کشورهای عضو شانگهای و بریکس (۱)؛ هند و جمهوری خلق چین

تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۵/۵
Publish Date : 2026/7/27

عنوان: الزامات دیپلماسی پارلمانی متوازن با کشورهای عضو شانگهای و بریکس (۱)؛ هند و جمهوری خلق چین
تهیه و تدوین کنندگان (Authors): مصطفی دلاورپوراقدم، حسن خداوردی
واژه‌های کلیدی: دیپلماسی پارلمانی متوازن، پیمان شانگهای، پیمان بریکس، مجلس شورای اسلامی، مجالس لوک ساب‌ها و راجیاساب‌ها، کنگره ملی خلق چین
ناشر: مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

DOI: <https://doi.org/10.22034/mrc.report.21715>

Permanent Link:

Publisher : Islamic Parliament Research Center of Iran

عنوان: الزامات دیپلماسی پارلمانی متوازن با کشورهای عضو شانگهای و بریکس (۱)؛

هند و جمهوری خلق چین

نوع گزارش: طرح/ لایحه ☐، نظارتی ☐، راهبردی ☒، پیش نویس قانونی ☐

نام دفتر: مطالعات سیاسی (گروه مطالعات پارلمانی)

ناظران علمی: جلیل محبی، مهدی امیری

همکار: سیدحسین حسینی

گرافیک و صفحه آرایی: زهرا دلاوری

ویراستار ادبی: زهرا کریمی

تاریخ شروع مطالعه: ۱۴۰۵/۰۲/۲۲

نماینه در پایگاه مرکز اطلاعاتی علمی جهاد دانشگاهی (SID)، پایگاه مجلات تخصصی نور (Noor Mag)

فهرست مطالب

چکیده.....	۶
خلاصه مدیریتی.....	۷
۱. مقدمه.....	۹
۲. پیشینه.....	۱۰
۲-۱. سوابق مطالعاتی در مرکز.....	۱۰
۲-۲. سوابق تقنینی.....	۱۰
۳. ظرفیت‌های دیپلماسی پارلمانی متوازن بین جمهوری اسلامی ایران و هند.....	۱۱
۴. ظرفیت‌های دیپلماسی پارلمانی متوازن بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری خلق چین.....	۱۶
۵. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری.....	۲۱
منابع و مآخذ.....	۲۲

فهرست جداول

جدول ۱. سوابق مطالعاتی مرتبط با مجلسین هند.....	۱۰
جدول ۲. پیشینه قوانین مرتبط با تقویت دیپلماسی پارلمانی متوازن با هند و جمهوری خلق چین.....	۱۰
جدول ۳. رتبه‌بندی چهار حزب پارلمانی هند براساس نتایج انتخابات ۲۰۲۴ میلادی.....	۱۳
جدول ۴. اعضای هفت‌نفره کمیته دائمی پلیت‌بُور حزب کمونیست چین به ترتیب رتبه.....	۱۹
جدول ۵. الزامات دیپلماسی پارلمانی متوازن جمهوری اسلامی ایران با هند و چین.....	۲۱

فهرست شکل

شکل ۱. رؤسای پارلمان و رهبران حزب مخالف مجلسین هند.....	۱۳
---	----

الزامات دیپلماسی پارلمانی متوازن با کشورهای عضو شانگهای و بریکس (۱)؛ هند و جمهوری خلق چین

چکیده

شناسایی ظرفیت‌های دیپلماسی پارلمانی متوازن با همسایگان و کشورهای پیرامونی در کنار تقویت دیپلماسی مجامع پارلمانی در شانگهای، بریکس و اتحادیه بین‌المجالس جهانی، فرصت‌های نوینی را متناظر با تهدیدهای فزاینده جنگ ادراکی و شناختی در شرایط پساجنگ رمضان خلق می‌کند. هر دو کشور هند و چین از اعضای مؤسس بریکس و شانگهای هستند. در این میان مهم‌ترین هدف راهبردی طراحان جنگ ادراکی در عرصه سیاست خارجی، انزوای ایران در سازمان‌های بین‌المللی، ترتیبات منطقه‌ای و تحریف روایت‌های مرتبط با سیاست خارجی ایران است. در این میان شناسایی ظرفیت‌های گسترش روابط دیپلماتیک مجلس دوازدهم با اعضای بریکس و شانگهای به جایابی نظم نوین امنیت منطقه‌ای با همکاری و مشارکت کشورهای منطقه در خلیج فارس و آسیای میانه و ترمیم سرفصل سیاست خارجی قانون برنامه هفتم متناسب با شرایط پساجنگ رمضان کمک شایانی می‌کند. از طرفی ابتکار عمل رؤسای گروه‌های دوستی و هیئت‌های دیپلماتیک مجلس دوازدهم برای ترسیم «ترتیبات پارلمانی دوجانبه و منطقه‌ای» با کشورهای همسایه و پیرامونی عضو بریکس و شانگهای در کنار پیشنهاد مرکز پژوهش‌ها برای ایجاد نظم نوین در خلیج فارس با مشارکت کشورهای منطقه، به‌صورت مستقیم کارایی و اثربخشی دیپلماسی روایی مجلس دوازدهم در مجامع بین‌المللی را ارتقا می‌دهد.

بیان / شرح مسئله

رئیس جمهور، نخست وزیر و بسیاری از رهبران هجدهمین دوره مجلسین هند از حزب بهاراتیا جاناتا هستند. با توجه به اینکه دوره فعالیت پارلمان در هند پنج سال است، این حزب تا پایان فعالیت مجلس دوازدهم و دولت چهاردهم فرمان دیپلماتی پارلمانی و رسمی هند را در اختیار دارد.

نقطه نظرات / یافته های کلیدی

■ اهتمام بازوی مطالعاتی پارلمان هند به مبحث تاریخ شفاهی مذاکرات دیپلماتیک نمایندگان با استفاده از دو ظرفیت مستندسازی و هوشمندسازی، یکی از پیشران های ارتقای کارایی عملکرد هیئت های دیپلماتیک مجلسین هند در عرصه سیاست خارجی و روابط بین الملل است.

■ توجه به حکمرانی محلی در نظام سیاسی هند محسوس است. هر چند قانونگذاری در حوزه های بانکداری، دفاعی، سیاست خارجی، دفاعی و ارتباطات در صلاحیت مجلس فدرال است اما مجالس ایالتی در حوزه هایی همچون امور انتظامی و نظم عمومی، بهداشت عمومی، تجارت و بازرگانی داخلی از اختیارات انحصاری برخوردارند که از جلوه های «وحدت در عین کثرت» و از عناصر مهم حفظ تمامیت ارضی هند با وجود تکرر بالای قومی و فرقه ای است.

■ وزرای دولت هند از نمایندگان حزب یا فراکسیون حاکم بر مجلس لوک ساب ها انتخاب می شوند، به همین علت مجلس به راحتی بر عملکرد دولت نظارت دارد. این وضعیت در مجالس محلی نیز حاکم است. به این ترتیب مهم ترین عامل پیشگیری از فساد سیاسی، وجود ابزار قدرتمند کنترل و نظارت حزبی است.

■ اهتمام قانونگذاران از سال ۲۰۱۹ برای اختصاص کرسی های بیشتر به زنان (یک سوم کرسی ها) افزایش یافته و سهم آنان در ساختار دیپلماتی پارلمانی هند و حضور در رؤسای گروه های دوستی و هیئت های دیپلماتیک مجلس لوک ساب ها افزایش یافته است.

■ در اصلاحیه قانون اساسی چین در مارس ۲۰۲۸ که با ۲۹۵۸ رأی موافق و تنها دو رأی مخالف به تصویب رسید، «قدرت قانونگذاری محلی» افزایش و محدودیت خدمت رئیس جمهور و معاون او به دو دوره متوالی برداشته شد.

■ از ژوئن ۲۰۲۶، شاخه ای از «اندیشه شی جین پینگ» به عنوان دکترین رسمی حزب کمونیست اعلام شده است. «اندیشه شی جین پینگ در مورد حزب سازی» بر نظم و انضباط دقیق، رهبری متمرکز و ریشه کنی فساد تأکید دارد. به همین علت مطالعه راهبرد نوین سیاست خارجی حزب کمونیست چین براساس اندیشه شی جین پینگ و باز خورد آن بر دیپلماتی پارلمانی این کشور، می تواند در ریل گذاری دقیق تر همکاری های بلندمدت پارلمانی بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری خلق چین مؤثر باشد.

پیشنهاد راهکارهای تقنینی، نظارتی یا سیاستی

■ در برخی کشورهای عضو شانگهای و بریکس پلاس، نظام فدرالیسم پارلمانی استوار است و حزب حاکم بر پارلمان به تشکیل دولت مبادرت می ورزد. به همین علت تقویت دیپلماتی پارلمانی متوازن با این کشورها به صورت مستقیم قدرت چانه زنی دولت جمهوری اسلامی ایران در شورای سران کشورهای عضو شانگهای و بریکس را تقویت کرده و هر گونه ابتکار عمل مجلس دوازدهم برای متوازن سازی دیپلماتی پارلمانی نگاه به شرق، اهرم فشار و چانه زنی جمهوری اسلامی ایران در مذاکرات پساجنگ رمضان را تقویت می کند. به همین علت ریل گذاری نقشه راه شراکت راهبردی بلندمدت بین مجالس ایران و چین، می تواند یکی از نوآوری ها و ابتکارات دیپلماتیک مجلس دوازدهم برای تقویت پدافند سیاست خارجی کشور در برهه پساجنگ رمضان باشد.

- با انتصاب رئیس مجلس دوازدهم به‌عنوان نماینده ویژه جمهوری اسلامی ایران در امور چین، ترسیم سند مشارکت همکاری‌های راهبردی بلندمدت بین مجالس ایران و چین علاوه بر افزایش ارزش افزوده دیپلماسی نگاه به شرق، قدرت چانه‌زنی نماینده ویژه جمهوری اسلامی ایران در امور چین را تسهیل و تقویت می‌کند.
- دو کشور هند و چین به‌علت جمعیت بالا از تعداد رأی بالایی در اتحادیه بین‌المجالس برخوردارند و تعمیق دیپلماسی پارلمانی متوازن با این دو کشور به تقریب مواضع دیپلماسی نگاه به شرق و تقویت رویکرد قرن پیش‌رو - قرن آسیا در این اتحادیه کمک می‌کند.
- به دلیل اینکه تمامی اعضای شورای وزیران هند، عضو حزب یا ائتلاف حاکم بر مجلس لوک ساب‌ها (مجلس نمایندگان) هستند، هرگونه ابتکار عمل مجلس دوازدهم برای تقویت نقش و کارکرد دیپلماتیک فراکسیون‌های قوه مقننه با همتایان خود در هند و چین، می‌تواند ظرفیت‌های جدیدی را برای کمک به دستگاه وزارت امور خارجه و تقویت دیپلماسی رسمی با این دو کشور خلق کند. تحقق این امر مستلزم نگاه تحول‌گرایانه به کارکرد دیپلماتیک احزاب و فراکسیون‌های مجلس است.
- ابتکار عمل فراکسیون حاکم در پارلمان هند در استفاده از نظرات رهبر حزب اقلیت یا رهبر اپوزیسیون به ارتقای کیفی فرایند دیپلماسی پارلمانی در این کشور کمک کرده است. بومی‌سازی این رویه در مجلس شورای اسلامی و برگزاری سلسله‌جلسات نخبگانی بین فراکسیون اکثریت، اقلیت و مستقل قوه مقننه از مواردی است که به جهش خرد جمعی در حوزه دیپلماسی پارلمانی کمک می‌کند.
- حزب حاکم بر مجلسین هند و کمیته دائمی کنگره ملی خلق چین، تمامی پست‌های مهم و کلیدی در قوای مقننه و مجریه را در اختیار دارد و سکان اصلی سیاست خارجی مجالس این دو کشور توسط فراکسیون حاکم راهبری می‌شود. به همین دلیل پایش و تحلیل مواضع رهبران حزب یا فراکسیون حاکم به‌صورت مستقیم در اشراف هیئت‌های دیپلماتیک قوه مقننه بر اصول و مبانی حاکم بر دیپلماسی پارلمانی هند و جمهوری خلق چین مؤثر است.
- برآورد وزن و جایگاه دیپلماتیک احزاب پارلمانی حاکم در کشورهای همسایه، پیرامونی و مجالس عضو بریکس پلاس و شانگهای در توانمندسازی فعالیت‌های دیپلماتیک مجلس دوازدهم مؤثر است. در این میان تهیه «نقشه جامع احزاب و فراکسیون‌های حاکم بر مجالس آسیا، آفریقا و اروپا»^۱ و تبیین مواضع سیاسی حزب حاکم در قبال جمهوری اسلامی ایران به‌ویژه در کشورهای دارای نظام فدرالیسم پارلمانی، ارزش افزوده فعالیت‌های دیپلماتیک گروه‌های دوستی و هیئت‌های دیپلماتیک مجلس دوازدهم را ارتقا می‌دهد. در همین رابطه، نقش سفارتخانه‌های جمهوری اسلامی ایران در پکن و دهلی‌نو در شناسایی و تبیین چهره‌های اثرگذار حزب حاکم بر مجالس هند و چین، از اهمیت بالایی برخوردار است.

۱. مقدمه

ایران و هند به علت اشتراکات تاریخی و فرهنگی از یک ارتباط بین تمدنی برخوردارند که این امر فضای مساعدی را برای گسترش روابط متوازن و پایدار بین دو کشور به وجود آورده است. کشور هند با گستره وسیع جغرافیایی و جمعیتی، به ترتیب هفتمین کشور بزرگ و دومین کشور پر جمعیت دنیا و از لحاظ بیوفناوری، فناوری اطلاعات، انرژی اتمی، علوم پزشکی و صنعت کشاورزی در زمره کشورهای سرآمد جهان است. جمعیت هند تا ژوئیه ۲۰۲۶، حدود ۱/۴۷۶ میلیارد نفر بود که نزدیک به ۱۷۲ میلیون نفر آن را مسلمانان تشکیل می‌دهند که پس از اندونزی و پاکستان بیشترین جمعیت مسلمان را دارد.

به علت سابقه طولانی استعماری انگلیس در هند، برخی ساختارها و فرایندهای سیاسی این کشور از انگلیس و نظام پارلمانی «وست مینستر»^۱ الگوبرداری شده‌اند. برای مثال همانند نظام پارلمانی انگلیس که دارای دو مجلس نمایندگان و اعیان بوده، مجلس هند نیز دارای دو مجلس نمایندگان (لوک سابها) و اعیان (راجیاسابها) است. البته تفاوت‌هایی بین نظام انتخاباتی هند و نظام‌های وست مینستر وجود دارد. اول آنکه نظام سیاسی هند فدرال بوده و اختیارات قابل توجهی به مجالس ایالتی اعطا کرده و دوم آنکه هند از یک نظام ذخیره‌سازی برخوردار است که براساس آن برخی حوزه‌های انتخابیه، برای نامزدهای قبایل فهرست‌بندی شده‌اند. ساختار سیاسی هند هر ایالت در اداره داخلی خود استقلال نسبی دارند و دارای «سرویر»^۲، شورای وزیران و مجلس ایالتی هستند که از این منظر به ساختار سیاسی ایالات متحده آمریکا شباهت دارند. دستورالعمل‌ها و اصول اساسی قانون اساسی هند در قالب «اصول راهنمای سیاست دولتی»^۳ مبنای ریل‌گذاری دیپلماسی پارلمانی این کشور است.

جمهوری اسلامی ایران و جمهوری خلق چین نیز در مارس ۲۰۲۱ با امضای توافق‌نامه همکاری‌های راهبردی ۲۵ ساله وارد عصر جدیدی از گسترش روابط متوازن و چندلایه‌ای شده‌اند که این امر می‌تواند در حوزه همکاری‌های بلندمدت پارلمانی نیز تسری یابد، به‌ویژه اینکه هر دو کشور از منافع راهبردی مشترک و همسو در نهادهایی همچون جنبش عدم تعهد، شانگهای و بریکس پلاس برخوردارند. مخالفت چین با سیاست‌های یک‌جانبه‌گرایانه و سلطه‌گرایانه کشورهای غربی عضو دائم شورای امنیت سازمان ملل، فصل جدیدی از همکاری‌های متقابل در حوزه دیپلماسی مجامع را رقم زده است. از طرفی انتصاب رئیس مجلس دوازدهم به عنوان نماینده ویژه جمهوری اسلامی ایران در امور چین، بستر مساعدتری را برای استفاده از فرصت‌های دیپلماسی مکمل پارلمانی برای پیشبرد اهداف مشترک بین دو کشور به وجود آورده است.

1. Westminster

2. Chief Minister

3. Directive Principles of State Policy

۲-۱. سوابق مطالعاتی در مرکز

جدول ۱. سوابق مطالعاتی مرتبط با مجلسین هند

ردیف	عنوان گزارش	سال انتشار	شماره مسلسل	نام دفتر	توضیحات
۱	قرن پیش‌رو، قرن آسیا و سازمان همکاری شانگهای: الزامات دیپلماسی پارلمانی متوازن بین جمهوری اسلامی ایران و هند	۱۴۰۱	۱۸۴۹۴	دفتر مطالعات سیاسی	در این گزارش با توجه به اساسنامه سازمان همکاری شانگهای، ظرفیت‌های گسترش روابط پارلمانی با مجلسین هند بررسی شده‌اند.
۲	مطالعات پارلمانی تطبیقی: شرایط احراز نامزدی در انتخابات پارلمانی برخی کشورها (انگلیس، فرانسه، ایتالیا، روسیه، لبنان، عراق، ترکیه، پاکستان، افغانستان، ژاپن و هند)	۱۳۹۴	۱۴۳۱۵	دفتر مطالعات سیاسی	در این گزارش، شاخص‌ها و شرایط شرکت نامزدها در انتخابات پارلمانی کشورهای مختلف از جمله هند بررسی شده است.
۳	نهادها و سازوکارهای حکمرانی در چین ۱. نظام نمایندگی در فرایند حکمرانی سیاسی جمهوری خلق چین	۱۴۰۱	۱۸۵۵۵	دفتر حکمرانی	در این گزارش تصریح شده که پذیرش اقتضائات سیستمی بودن، تشکیلات حزبی، زیرساخت‌های آموزشی تربیت‌کادر، حکمرانی محلی، فرهنگ توازن و انسجام اجتماعی در عین تفاوت‌های فرهنگی و اجتماعی از جمله نقاط مثبت فرایند حکمرانی سیاسی جمهوری خلق چین است.

۲-۲. سوابق تقنینی

جدول ۲. پیشینه قوانین مرتبط با تقویت دیپلماسی پارلمانی متوازن با هند و جمهوری خلق چین

ردیف	عنوان قانون	مرجع تصویب	تاریخ تصویب	نکات برجسته
۱	قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به سازمان همکاری شانگهای	مجلس شورای اسلامی	۱۴۰۱/۱۱/۰۴	این قانون مشتمل بر ماده‌واحد و پنج تبصره منضم به متن ۴۹ فقره معاهده و یک فقره اعلامیه تفسیری جمهوری اسلامی ایران که گزارش آن توسط کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی به صحن علنی تقدیم شده بود، پس از تصویب در جلسه علنی روز سه‌شنبه مورخ چهارم بهمن‌ماه ۱۴۰۱ مجلس، در تاریخ ۱۴۰۱/۴/۵ به تأیید شورای نگهبان رسید.
۲	قانون عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در اتحادیه همکاری منطقه‌ای کشورهای حاشیه اقیانوس هند	مجلس شورای اسلامی	۱۳۹۰/۱۱/۰۹	این قانون مشتمل بر ماده‌واحد منضم به متن منشور که در نهم بهمن به تصویب مجلس شورای اسلامی و در ۲۶ بهمن به تأیید شورای نگهبان رسید، به دولت اجازه داده است در «اتحادیه همکاری منطقه‌ای کشورهای حاشیه اقیانوس هند» به شرح منشور پیوست عضو شود و حق عضویت مربوط را پرداخت کند.

۳. ظرفیت‌های دیپلماسی پارلمانی متوازن بین جمهوری اسلامی ایران و هند

دوره هجدهم فعالیت مجلس لوک ساب‌ها از ۴ ژوئن ۲۰۲۴ آغاز شده و در صورت منحل نشدن مجلس، دوره فعالیت آن تا ژوئن ۲۰۲۹ استمرار خواهد داشت. «قوه مقننه دومجلسی»^۱ هند شامل «مجلس لوک ساب‌ها»^۲ و «مجلس راجیاساب‌ها»^۳ بوده و یک قانونگذار هم‌زمان نمی‌تواند عضو هر دو مجلس باشد.^۴

«مجلس سفلی»^۵، «مجلس عوام»، «مجلس خلق»^۶، «لویه جرگه» و مجلس نمایندگان، سایر عناوین مجلس لوک ساب‌ها هستند. «مجلس علیا»^۷ «شورای ایالت‌ها»^۸ و سنا سایر عناوین مجلس راجیاساب‌ها هستند. به همین دلیل به قانونگذاران این مجلس، لقب سناتور اطلاق می‌شود. تعداد کرسی‌های راجیاساب‌ها، ۲۴۵ کرسی است که ۲۳۳ سناتور از بین نمایندگان مجالس ایالتی و فرمانداران کل مشخص می‌شوند و دوازده سناتور را رئیس‌جمهور از بین ادیبان، دانشمندان، هنرمندان و نیکوکاران بر جسته انتخاب می‌کند. دوره فعالیت هر سناتور ۶ سال است. مجلس راجیاساب‌ها یک نهاد دائمی است. همانند سنای آمریکا، یک‌سوم سناتورهای مجلس راجیاساب‌ها هر دو سال یک‌بار بازنشسته شده و جای خود را به افراد تازه‌وارد می‌دهند [۱].

برخلاف بسیاری از کشورهای فدرال همچون ایالات متحده آمریکا که سهمیه هر ایالت در سنا ثابت است، در راجیاساب‌ها، سهمیه هر ایالت به میزان جمعیت هر ایالت بستگی دارد. برای مثال ایالت «اوتار پراداش» دارای ۳۱ سناتور و برخی ایالت‌ها دارای دو سناتور هستند. «وزارت امور پارلمانی»^۹ در مه ۱۹۴۹ به منظور هم‌افزایی ظرفیت قوای مقننه و مجریه پایه‌گذاری شد. یکی از اهداف این وزارتخانه هم‌افزایی ظرفیت تقنینی و دیپلماسی پارلمانی هند در جهت ارتقای ارزش افزوده سیاست خارجی عنوان شده است. این وزارتخانه، اگرچه از نظر اندازه کوچک بوده، اما از وزارتخانه‌های کلیدی دولت و حلقه رابط دولت با مجالس لوک ساب‌ها و راجیاساب‌هاست. این وزارتخانه در خصوص لوایح در حال بررسی با وزارتخانه‌های دولت همکاری و بر روند پیشرفت لوایح از مرحله پیشنهاد در دولت تا تصویب نهایی آن در مجلسین هند نظارت دارد [۲].

از زمان تصویب قانون اساسی در سال ۱۹۵۰ تا ژوئن ۲۰۲۶، به میزان ۱۳۱ بار متمم‌هایی به قانون اساسی اضافه شده است. اصلاحیه ۱۳۱ در آوریل ۲۰۲۶ به افزایش کرسی زنان در پارلمان و تسهیل حضور آنان در فعالیت‌های دیپلماتیک پارلمانی اشاره دارد [۳]. در همین رابطه، از میان ۴۶۶۶ نماینده مجلس، ۴۶۴ نفر یا حدود ۱۰ درصد آن را زنان برعهده دارند و «حزب بهاراتیا جاناتا» با ۱۶ درصد، بیشترین سهم بانوان نماینده را دارد. پایش سیر تطور سیاست‌های حاکم بر مجلس لوک ساب‌ها نشانگر اهتمام رهبران احزاب حاکم برای افزایش حضور زنان در عرصه‌های مدیریتی مجالس فدرال و ایالتی و اختصاص سهمیه‌ای مشخص برای حضور آنان در ریاست گروه‌های دوستی و هیئت‌های دیپلماتیک مجلس لوک ساب‌هاست [۴].

رئیس‌جمهور در کنار مجالس لوک ساب‌ها و راجیاساب‌ها، سه رکن نهاد قانونگذاری هند را تشکیل می‌دهند و رئیس رسمی قوای مقننه، مجریه، قضائیه و فرمانده کل نیروهای مسلح است. در محیط میدان، نخست‌وزیر و شورای وزیران مسئولیت اجرایی را برعهده دارند و در برابر مجلس هند پاسخگو هستند اما در قانون اساسی وظایفی را برای رئیس‌جمهور در نظر گرفته که قدرت او را در تصمیم‌گیری‌های کلان سیاست داخلی و خارجی بر جسته ساخته است [۵]. بنابراین به منظور تحلیل افق دیپلماسی پارلمانی هند در قبال ایران، لازم است مواضع

1. Bicameral Parliament

2. Lok Sabha (House of the People)

3. Rajya Sabha (Council of States)

5. Lower House

6. House of the People

7. Upper House

8. Council of States

9. Ministry of Parliamentary

۴. ماده (۱۹۰) قانون اساسی.

هیئت‌های دیپلماتیک مجلس لوک‌ساب‌ها، رئیس‌جمهور، نخست‌وزیر و وزیر امور خارجه در قبال ایران به‌ویژه در شرایط پساجنگ رمضان به‌درستی تبیین و روایت شوند.

هند از گستردگی جغرافیایی و تنوع بالای قومی، فرهنگی و زبانی برخوردار است. از طرفی نظام سیاسی هند براساس میانی دموکراسی پارلمانی پایه‌گذاری شده، یعنی هر حزب یا ائتلاف سیاسی که اکثریت کرسی‌های مجلس را در اختیار داشته باشد، دولت مرکزی را تشکیل می‌دهد. به همین دلیل **تقویت میانی حکمرانی محلی، تحکیم دموکراسی پارلمانی و تشکیل مجالس ایالتی** از مزیت‌های قانون اساسی هند است و با این شیوه توانسته دغدغه اقوام و خرده‌فرهنگ‌های ایالتی را در سپهر تصمیم‌سازی کشور منعکس و از دوقطبی یا چندقطبی شدن جامعه پیشگیری کند. هند دارای ۳۵ مجلس ایالتی است.

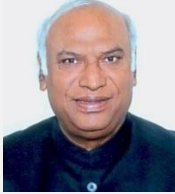
انتخابات هجدهمین دوره لوک‌ساب‌ها طی هفت مرحله از ۱۹ آوریل تا ۱ ژوئن ۲۰۲۴، برای انتخاب تعیین «۵۴۳ حوزه انتخابیه لوک‌ساب‌ها»^۱ برگزار شد. «حزب بهاراتیا جاناتا»^۲ با ۲۴۰ کرسی، اکثریت کرسی‌ها را به دست آورد و پس از آن «کنگره ملی هند»^۳ با ۹۹ کرسی قرار گرفت. با اکثریت مطلق مورد نیاز ۲۷۲ کرسی، «**ائتلاف اتحاد دموکراتیک ملی**»^۴ به رهبری **حزب بهاراتیا جاناتا**، دولت را تشکیل داد. «دروپادی مورمو»^۵ از حزب بهاراتیا جاناتا از ۲۵ ژوئیه ۲۰۲۲، رئیس‌جمهور هند است. «شری نرندرا مودی»^۶ از حزب بهاراتیا جاناتا در ۹ ژوئن ۲۰۲۴ برای سومین بار به‌عنوان نخست‌وزیر سوگند یاد کرد. این پیروزی، سومین دوره متوالی برای شری مودی بود و رهبری او را بیش از پیش تثبیت کرد. او یکی از طولانی‌ترین دوره‌های نخست‌وزیری را از ۲۶ مه ۲۰۱۴ دارد. به همین دلیل بررسی مواضع دیپلماتیک رهبران حزب بهاراتیا جاناتا به‌ویژه مواضع آنان پیرامون دشمن آمریکایی-صهیونی در جنگ رمضان، نقش مهمی را در برآورد سیاست خارجی مجلسین هند در قبال ایران ایفا می‌کند. در پارلمان هند، رهبر بزرگ‌ترین حزب اقلیت مجلس لوک‌ساب‌ها با عنوان **رهبر اپوزیسیون** شناخته می‌شود. در هجدهمین دوره لوک‌ساب‌ها، «راهل گاندی»^۷ رهبر اپوزیسیون پارلمان هند است.

در اولین نشست مجلس لوک‌ساب‌ها، قانونگذاران مجلس نمایندگان از بین خودشان، یک نماینده را به‌عنوان رئیس و نماینده‌ای را با عنوان نایب‌رئیس انتخاب می‌کنند. رئیس مجلس عموماً در اولین اجلاس انتخاب می‌شود. از ژوئن ۲۰۱۹، ریاست مجلس لوک‌ساب‌ها را «ام بیرلا»^۸ برعهده دارد. او در ساختار سلسله‌مراتب حکمرانی در رتبه ششم قرار دارد و در ۲۶ ژوئن ۲۰۲۴ مجدداً به ریاست مجلس لوک‌ساب‌ها برگزیده شد. بررسی مواضع دیپلماتیک او در قبال جمهوری اسلامی ایران، نقش مهمی را در جهت‌گیری دیپلماسی پارلمانی هند در قبال ایران ایفا می‌کند. همانند سنای آمریکا، ریاست راجیاساب‌ها به‌طور معمول با معاون رئیس‌جمهور است و «عضو مؤظفای پارلمان»^۹ است. عضو مؤظفای پارلمان به نماینده‌ای اطلاق می‌شود که حضورش در مجلس به‌دلیل پُست و جایگاه سیاسی او بوده و از طریق آرای مردم عضو پارلمان نشده است. از ژوئن ۲۰۲۴، «جاگت پراکش نادا» از حزب بهاراتیا جاناتا ریاست مجلس راجیاساب‌ها را برعهده دارد.

همانند مجلس لوک‌ساب‌ها که رهبر بزرگ‌ترین حزب اقلیت به‌عنوان رهبر حزب مخالف برگزیده می‌شود، در راجیاساب‌ها نیز رهبر حزب کنگره ملی خلق به‌عنوان رهبر حزب مخالف در اظهار نظرها مشارکت فعال دارد. در هجدهمین دوره فعالیت مجلس راجیاساب‌ها، «شری مالی کار جان خراج»^{۱۰}، رهبری حزب مخالف را برعهده دارد. «شری راثول گاندی»^{۱۰} نیز ریاست حزب کنگره ملی که به‌عنوان رهبر حزب مخالف شناخته می‌شود را برعهده دارد.

1. 543 Constituencies of the Lok Sabha
2. Bharatiya Janata Party (BJP)
3. Indian National Congress (INC)
4. National Democratic Alliance (NDA) Coalition
5. Droupadi Murmu
6. Shri Narendra Modi
7. Rahul Gandhi
8. Lok Sabha Speaker Om Birla
9. Ex-officio Member of Parliament
10. Shri Rahul Gandhi

شکل ۱. رؤسای پارلمان و رهبران حزب مخالف مجلسین هند

شری راثول گاندی رهبر حزب اقلیت لوک سبها از حزب کنگره ملی 	شری مالی کارجان خارج رهبر حزب اقلیت راجیاسبها 	ام بییرلا رئیس لوک سبها 	جاگت پراکش نادا رئیس راجیاسبها
--	---	--	--

نقش احزاب و فراکسیون‌های پارلمانی در ساختار و فرایند قانونگذاری هند بسیار برجسته و تأثیرگذار است. هر حزب به‌تنهایی یا از طریق ائتلاف با سایر احزاب، برای تشکیل دولت به رأی ۲۷۲ از ۵۴۳ نماینده پارلمان نیاز دارد. برخی مواقع یک حزب آرای بالایی آورده، اما برای رسیدن به سقف ۲۷۲ رأی، تشکیل ائتلاف یا «جبهه»^۱ را می‌دهد. هر حزب یا فراکسیونی که بیشترین کرسی را در مجلس لوک سبها به‌دست آورد، دولت فدرال را تشکیل می‌دهد.

بیش از ۷۰۰ حزب سیاسی در هند در سه گروه احزاب ملی، ایالتی و محلی با یکدیگر رقابت می‌کنند اما تاکنون فقط نمایندگان ۶ حزب موفق شده‌اند به پُست نخست‌وزیری دست یابند. از طرفی الگوی رقابت حزبی در ایالت‌های مختلف متفاوت بوده که مولود تنوع بالای جغرافیایی و فرهنگی هند است. هر حزبی بتواند حدنصاب آرا یعنی نصف به‌علاوه یک (۲۷۲ نماینده از مجموع ۵۴۳ نماینده) را به‌دست آورد، بدون نیاز به ائتلاف با سایر احزاب می‌تواند دولت را تشکیل دهد. به‌عبارتی شورای وزیران می‌تواند تک‌حزبی یا ائتلافی باشد. به پارلمانی که در آن هیچ حزبی از اکثریت لازم برخوردار نباشد، «پارلمان معلق»^۲ می‌گویند [۶].

جدول ۳. رتبه‌بندی چهار حزب پارلمانی هند براساس نتایج انتخابات ۲۰۲۴ میلادی [۷]

عنوان و نشان حزب	توضیحات
حزب بهاراتیا جاناتا 	حزب بهاراتیا جاناتا (بی‌ج‌پی) یا «حزب مردم هند» در ۶ آوریل ۱۹۸۰ تأسیس و قدرت آن به‌تدریج افزایش یافت به‌طوری‌که در انتخابات عمومی سال ۲۰۲۴ میلادی، با تصاحب ۲۴۰ کرسی، اکثریت ۵۴۵ کرسی مجلس لوک سبها را به‌دست آورد. این حزب، بزرگ‌ترین و محبوب‌ترین حزب سیاسی هند بوده و برای سومین بار متوالی، دولت ائتلافی را تشکیل داده است. این حزب در چندین ایالت کلیدی نیز در قدرت است، بنابراین نفوذ زیادی در سراسر کشور دارد. («شری نارندرا مودی» ریاست این حزب را برعهده دارد.
حزب کنگره ملی 	حزب کنگره ملی در ۲۸ دسامبر ۱۸۸۵ تأسیس شد و قدیمی‌ترین حزب سیاسی هند است. در سال ۱۹۱۴ با ورود مهاتما گاندی به این حزب، دوره جدیدی در فعالیت این حزب پایه‌گذاری شد. گاندی با رهبری این حزب، پرچم‌دار نهضت استقلال هند شد. مجالس لوک سبها و راجیاسبها پس از استقلال به مدت چهار دهه تحت سیطره این حزب قرار داشتند. این حزب در راجیاسبها، رقیب حزب بهاراتیا جاناتاست و به‌عنوان حزب مخالف شناخته می‌شود. «جواهر لعل نهرو»^۳ به‌عنوان اولین نخست‌وزیر هند از این حزب انتخاب شد و تا زمان درگذشت او در ۲۷ مه ۱۹۶۴، به مدت ۱۶ سال و ۲۸۶ روز، نخست‌وزیر هند بود. این حزب در انتخابات پارلمانی سال ۲۰۲۴ موفق شد ۹۸ کرسی را به دست آورد.

1. Alliance
2. Hung Parliament
3. Shri Jawaharlal Nehru

عنوان و نشان حزب	توضیحات
حزب ساماجوادی^۱ 	رتبه سوم کرسی‌های مجلسین هند به حزب ساماجوادی تعلق دارد که در چند سال گذشته رشد بسیار سریعی داشته است. این حزب با جهش سیاسی از تنها ۵ کرسی به ۳۷ کرسی، یکی از ذی‌نفعان اصلی انتخابات ۲۰۲۴ بود و در مجلس هجدهم از قدرت‌های سیاسی اصلی هند به شمار می‌رود. «شری اخیش یاداو»،^۲ ریاست این حزب را برعهده دارد.
کنگره سراسری ترینامول هند^۳ 	حزب کنگره سراسری ترینامول به دلیل تسلط قدرتمند منطقه‌ای و تا حدودی اهمیت ملی، رتبه چهارم را در لوک‌ساب‌ها دارد. رهبری «ماماتا بانرجی»^۴ باعث شده که این حزب طی چندین سال کنترل تقریباً تزلزل‌ناپذیری بر بنگال داشته باشد. در سال ۲۰۲۶ هنوز یک بازیگر سیاسی تأثیرگذار در شرق هند بوده و به تدریج جایگاه خود را در تصمیمات دولتی ملی تثبیت کرده است. این حزب دارای ۲۸ کرسی است و ریاست آن را «شری آبیشک بانرجی»^۵ برعهده دارد.

رصد مباحث مطروحه در حوزه سیاست خارجی و امنیتی نشان می‌دهد که جهت‌گیری گزارش‌های بازوی پژوهشی مجلسین هند از سال ۲۰۲۲ تاکنون به سمت جنگ رمضان، آینده نظام حقوقی تنگه هرمز، تبعات محاصره دریایی ایران، «هوش مصنوعی در جنگ»،^۶ «حضور امنیتی رو به رشد چین در اقیانوس هند و پیامدهای آن برای هند»،^۷ «منافع و نفوذ چین در جنوب آسیا»،^۸ «نظم جهانی نوظهور - یک دیدگاه هندی»،^۹ «پیامدهای ارزهای دیجیتال بر اقتصاد هند»، «تبانی چین و پاکستان»،^{۱۰} «تأثیر جنگ روسیه و اوکراین بر اقتصاد هند»،^{۱۱} «اروپا در محاسبات ژئواستراتژیک هند»،^{۱۲} «مسئله هسته‌ای ایران»،^{۱۳} «همکاری انرژی هند و خلیج فارس»^{۱۴} و «حوثی‌ها، حماس و حزب‌الله، بازیگران غیردولتی در حال ساختن دولت‌های جایگزین»^{۱۵} تمرکز یافته‌اند.

برای استفاده بهینه و ماندگار از اسناد و شرح مذاکرات هیئت‌های دیپلماتیک، «واحد میکروفیلم» در ساختار دبیرخانه کتابخانه ایجاد شده است. مدیران ارشد کتابخانه بر این باورند «میکروگرافی/میکروفیلم‌سازی»^{۱۶} روشی تثبیت شده برای «حفظ اسناد نادر و رو به زوال»^{۱۷} مرتبط با مباحث دیپلماتی پارلمانی است. در مقایسه با طول عمر کوتاه رسانه‌های دیجیتال، تخمین زده می‌شود طول عمر طبیعی میکروفیلم با جابه‌جایی و نگهداری دقیق، تقریباً ۵۰۰ سال است. علاوه بر این، میکروفیلم‌ها در برابر ویروس‌ها یا کرم‌ها مقاوم‌اند، توسط هکرها دست کاری

- Samajwadi Party (SP)
- Shri Akhilesh Yadav
- All India Trinamool Congress (TMC)
- Mamata Banerjee
- Shri Abhishek Banerjee
- Artificial Intelligence in Warfare
- China's Growing Security Presence in the IOR and its Implications for India
- China's Interest and Influence in South Asia
- Emerging World Order-an Indian Persepctive
- China-pakistan Collusion
- Impact of Russia-ukraine War on Indian Economy
- Europe in India's Geo-strategic calculus
- Iranian Nuclear Issue
- India-gulf Energy Cooperation
- Houthis Hamas and Hezbollah-non-state Actors Building Alternative Governments
- Micrographic/Microfilming
- Preservation of Rare and Deteriorating Documents

نمی‌شوند و از نظر هزینه ضبط، طول عمر رسانه و کیفیت تصویر نسبت به «رسانه‌های دیجیتال»^۱ مزیت دارند. به همین دلیل در بایگانی کتابخانه مجلسین هند با تهیه میکروفیلم مباحث سیاست خارجی مطروحه در صحن مجلس، از آن به‌عنوان اسناد پشتیبان مذاکرات دیپلماتیک نمایندگان استفاده می‌شود.

یکی از نهادهای تابعه کتابخانه هند، «مرکز اطلاعات و تحقیقات»^۲ است. یکی از اولویت‌های آن، **دیجیتال سازی اسناد و گزارش‌های پارلمانی** همچون کتاب‌ها و فصلنامه‌های الکترونیکی و خیز به سمت تحول در ماهیت و کارکرد «کتابخانه دیجیتال پارلمانی»^۳ است. وبسایت کتابخانه پارلمان هند از تنوع بالایی برخوردار است و با ایجاد زیرساخت‌های کتابخانه هوشمند، اطلاع‌رسانی به هیئت‌های دیپلماتیک مجلسین هند حداقل زمان ممکن را در اولویت قرار داده است. این مرکز با تهیه پیش‌نویس سخنرانی برای رؤسای مجلسین و هیئت‌های دیپلماتیک به‌صورت مستقیم در **ارتقای دیپلماسی پارلمانی روایتی هند** ایفای نقش می‌کند. از طرفی با انتشار کتابچه‌ای با عنوان «اعضای مجلس لوک‌ساب‌ها در یک معرفی کوتاه و شرح زندگی اعضای آن»^۴ در شناساندن سوابق کاری و تخصصی اعضای هیئت‌های دیپلماتیک به شهروندان گام‌های اساسی برداشته است. مرکز اطلاعات و تحقیقات با انتشار کتابچه جیبی فهرست همایش‌ها و سمینارهای مهم بین‌المللی در هند، در جهت **تقویت ارتباط اعضای هیئت‌های دیپلماتیک با جامعه خبرگانی در سطوح بین‌المللی** گام برداشته است. یکی دیگر از اقدام‌های تحولی بازوی مطالعاتی مجلسین هند، انتشار فصلنامه «مجله اطلاعات پارلمانی»^۵ پیرامون آخرین نوآوری‌های دیپلماتیک مجلسین هند و سایر مجالس دنیا با هدف بهبود مستمر فرایندهای مرتبط با دیپلماسی پارلمانی است. انتشار «**خبرنامه گروه‌های پارلمانی هند**» با تمرکز بر موانع و شیوه‌های ارتقای کارآمدی گروه‌های دوستی به‌منظور حضور قدرتمند هیئت‌های دیپلماتیک هند در مجامع پارلمانی، همایش‌های بین‌المللی، «مجمع پارلمانی کشورهای مشترک‌المنافع»^۶ و «مجمع رؤسای مجالس اتحادیه همکاری‌های منطقه‌ای جنوب آسیا»^۷ نشانگر اهتمام بازوی مطالعاتی مجلسین هند به تقویت جایگاه گروه‌های دوستی در مراودات دیپلماتیک پارلمانی است.

دبیر کل، همتای معاون اجرایی در قوه مقننه جمهوری اسلامی ایران بوده و برعکس سایر پست‌های مدیریتی پارلمان، از یک ثبات نسبی برخوردار است و کمتر تغییر می‌کند. از دسامبر ۲۰۲۰، «شری آپتال کومار سینگ»^۸ دبیر کل لوک‌ساب‌هاست که ریاست دبیرخانه را برعهده دارد. این دبیرخانه در بخش مدیریت دانش بسیار فعال است و نشریات متعددی را برای اطلاع نمایندگان از آخرین نوآوری‌های حوزه دیپلماسی پارلمانی منتشر می‌کند [۸].

انتشار «کتاب‌های بزرگواران موجود در کتابخانه مجلس هند»^۹ و بارگذاری آثار پژوهشی قانونگذاران ارشد و رجال عالی‌رتبه هند با هدف تجمیع و مستندسازی صاحبان تجربه و هدایت آن به سمت ارتقای کارایی و اثربخشی فعالیت‌های نمایندگی، بخشی دیگر از نوآوری بازوی مطالعاتی پارلمان هند برای انتفاع حداکثری از تجارب نماینده-دیپلمات‌های ادوار پیشین مجلس و هدایت آن به سمت ارتقای کارآمدی و اثربخشی دیپلماسی پارلمانی است. انتشار عناوین کتب و گزارش‌های منتشر شده کتابخانه در ماهنامه «بولتن کتابخانه پارلمانی»^{۱۰} برای اطلاع شهروندان با هدف ارتقای سواد رسانه‌ای شهروندان در حوزه مباحث مرتبط با دیپلماسی پارلمانی نیز نقش مهمی را در شفافیت‌افزایی فعالیت‌های دیپلماتیک نمایندگان ایفا می‌کند.

بارگذاری روزنامه‌های مهم داخلی و سه روزنامه خارجی نیویورک تایمز، فایننشال تایمز و تایمز لندن به سه زبان هندو، انگلیسی و محلی، بخشی

1. Digital Media

2. Research and Information Service

3. Parliament Digital Library

4. Members of Lok Sabha: A Brief Introduction and Who's Who Containing Biographical Information about the Members of Lok Sabha

5. The Journal of Parliamentary Information

6. Commonwealth Parliamentary Association (CPA)

7. Association of SAARC Speakers and Parliamentarians

8. Shri Utpal Kumar Singh

9. Books on Dignitaries Available in the Parliament Library

10. Parliament Library Bulletin

از اقدام تبیینی پارلمان هند با هدف اشراف هیئت‌های دیپلماتیک به آخرین رویدادهای بین‌المللی است. برقراری ارتباط با کتابخانه‌های مرجع و تسهیل دسترسی قانونگذاران به فایل پی‌دی‌اف فصلنامه‌ها و «تشریفات»^۱ مهم به‌منظور اطلاع نمایندگان از آخرین نظرات جامعه نخبگانی نیز به ارتقای مهارت‌های دیپلماتیک قانونگذاران کمک کرده است.

«مرکز مطالعات سیاست‌پژوهی تحقیقات قانونگذار»^۲ که عموماً با حروف اختصاری عبارت «مطالعات سیاست‌پژوهی» شناخته می‌شود، از دیگر بازوهای مطالعاتی پارلمان هند است که از «کمیته‌های دائمی مرتبط با ادارات»^۳، «کمیته‌های مالی»^۴، «کمیته‌های موردی»^۵ و «کمیته‌های پارلمانی»^۶ همراه با کمیته‌های فرعی تشکیل شده‌اند. مدیریت تمامی کمیته‌ها بر عهده نمایندگان از مجلسین هند است. این کمیته‌ها عموماً دارای اعضای حدود ۳۰ نفر از نمایندگان مجالس لوک‌ساب‌ها و راجیاساب‌ها هستند. صرف نظر از مسائل و موضوعات مطروحه در مجلسین هند، تقویت ارتباط قانونگذاران و نهادهای دولتی با آحاد مردم در اولویت این مرکز قرار دارد که به مردمی‌سازی فعالیت‌های تقنینی و نظارتی قانونگذاران و سنجش افکار جامعه خبرگی هند در خصوص عملکرد مجلسین این کشور کمک می‌کند. راهبرد این مرکز، گردآوری نظرات و ملاحظات مشورتی ذی‌نفعان و انجمن‌های علمی در خصوص طرح‌ها و لوایح در دست اقدام است. از دیگر کارکردهای این مرکز، شناسایی و گزینش دستیارانی از جامعه خبرگی برای نمایندگان مجلسین هند است. این مهم از طریق اعلام فراخوان برای اعطای بورسیه، تحت عنوان «دستیاران قانونگذاری اعضای پارلمان»^۷ صورت می‌گیرد.

«مؤسسه تحقیقاتی و آموزشی پارلمانی برای دموکراسی»^۸ زیر نظر دبیرخانه مجلس لوک‌ساب‌ها به برگزاری کارگاه‌های آموزشی و آموزش نمایندگان و کارکنان مجلسین هند متمرکز است. به‌ویژه نمایندگان جدیدالورودی که سابقه فعالیت‌های دولتی نداشته و برای اولین بار حضور در پارلمان را تجربه می‌کنند، از کارگاه‌های آموزشی این مرکز بهره می‌برند. برخی آموزش‌های تخصصی نیز متناسب با عضویت نمایندگان در کمیته‌های تخصصی به آنان ارائه می‌شود. ایجاد فرصت‌های آموزشی و مطالعاتی برای اعضای هیئت‌های دیپلماتیک از طریق این مرکز انجام می‌شود. در این میان ایجاد واحد ارتقای دانش و مهارت‌های دیپلماتیک برای پشتیبانی از رؤسای گروه‌های دوستی و اعضای هیئت‌های دیپلماتیک مجلس شورای اسلامی در مجامع مهم پارلمانی با محوریت اداره کل امور بین‌الملل قوه مقننه می‌تواند ارزش افزوده مذاکرات دیپلماتیک مجلس دوازدهم در شرایط پساجنگ رمضان را افزایش دهد. توصیه می‌شود استفاده از این ابتکار دیپلماتیک در فاصله بین مشخص شدن نتایج انتخابات مجلس تا شروع به کار رسمی مجلس، مورد توجه اداره امور بین‌الملل قرار گیرد.

۴. ظرفیت‌های دیپلماسی پارلمانی متوازن بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری خلق چین

چین بعد از روسیه و کانادا، سومین کشور پهناور دنیا و عضو دائم شورای امنیت سازمان ملل است. این کشور از قدرت‌های نوظهور قرن ۲۱ است که با توسعه متوازن در تمامی ابعاد قدرت نرم و سخت، توانسته به مهم‌ترین رقیب راهبردی آمریکا در عرصه جهانی تبدیل شود. این کشور با مشارکت فعال در روند پایه‌گذاری نهادهایی همچون سازمان همکاری شانگهای و بریکس پلاس به دنبال شکل‌گیری بلوک‌های قدرتمند نظامی و اقتصادی با مشارکت کشورهای منطقه است.

«سازمان همکاری شانگهای»^۹ در ۱۵ ژوئن ۲۰۰۱ تأسیس شد و اعضای بنیان‌گذار آن چین، روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، تاجیکستان و

1. Periodicals
2. Policy Research Studies Legislative Research (PRS Legislative Research)
3. Departmentally Related Standing Committees
4. Financial Committees
5. Adhoc Committees
6. Parliament Committees
7. Legislative Assistants to Members of Parliament (LAMP)
8. Parliamentary Research and Training Institute for Democracies (PRIDE)
9. Shanghai Cooperation Organization (SCO)

ازبکستان بودند. در سال ۲۰۱۷، هند و پاکستان به این سازمان پیوستند. در سال ۲۰۲۳، جمهوری اسلامی ایران و در سال ۲۰۲۴، بلاروس به عضویت آن درآمدند و تعداد کل کشورهای عضو سازمان همکاری شانگهای به ۱۰ کشور رسیده است. عالی ترین نهاد تصمیم گیری سازمان همکاری شانگهای، «شورای سران کشورها»^۱ که سالی یکبار تشکیل جلسه می دهد و میزبان، آن کشوری است که ریاست دوره ای آن را برعهده دارد. دبیرخانه سازمان همکاری شانگهای در پکن و «کمیته اجرایی ساختار منطقه ای ضد تروریسم»^۲ در تاشکند ازبکستان مستقر است. «ژان مینگ»^۳ از چین، دبیر کل سازمان همکاری شانگهای است [۹].

برزیل، روسیه، هند و چین از اعضای مؤسس بریکس هستند. در سال ۲۰۲۳، ۶ کشور ایران، امارات متحده عربی، اتیوپی، مصر، آرژانتین و عربستان سعودی نیز در قالب بریکس پلاس به این نهاد اضافه شدند. به عبارتی هند و چین از اعضای مؤسس هر دو نهاد سازمان همکاری شانگهای و بریکس هستند و تقویت دیپلماتی پارلمانی متوازن با این دو کشور، در تعمیق روابط خارجی ایران با این دو سازمان مؤثر است. مبنای ترسیم سیاست های حاکم بر دیپلماتی پارلمانی چین برآمده از قانون اساسی است و بدون مطالعه آن، تبیین نحوه توزیع قدرت در پارلمان این کشور امکان پذیر نیست. قانون اساسی جمهوری خلق چین در سال ۱۹۵۴ نگارش شد. قانون اساسی فعلی در سال ۱۹۸۲ ارائه شد که تاکنون ۵ بار اصلاح شده که آخرین اصلاح در سیزدهمین کنگره ملی خلق در ۱۱ مارس ۲۰۱۸ با ۲۹۵۸ رأی موافق، دو رأی مخالف و سه رأی ممتنع به تصویب رسید و تغییرات قابل توجهی مانند اعطای «قدرت قانونگذاری محلی»^۴ به حوزه های انتخابیه، تأسیس «کمیسیون نظارت ملی»^۵ و ایجاد سوگندنامه قانون اساسی در متن آن اعمال شدند. این اصلاحیه محدودیت خدمت رئیس جمهور و معاون او بیش از دو دوره متوالی را حذف کرد. با این اصلاح، مانع قانونی انتخاب مجدد «شی جین پینگ»^۶ به عنوان رئیس جمهور برای سومین دوره پنج ساله رفع و مجدداً با رأی نمایندگان به عنوان رئیس جمهور انتخاب شد [۱۰].

قوه مقننه جمهوری خلق چین، تک مجلسی و از دو رکن «کنگره ملی خلق»^۷ و «کمیته دائمی کنگره ملی خلق چین»^۸ تشکیل شده که عالی ترین سطح قانونگذاری چین و مهم ترین رکن تصمیم گیری های کلان این کشور است. «کنگره ملی خلق» نزدیک به هفتاد سال سابقه فعالیت دارد و به عنوان بالاترین نهاد اداری براساس مفاد «قانون اساسی ۱۹۵۴ چین»^۹ تشکیل شد. این کنگره از سال ۱۹۷۸ به طور منظم، جلسات سالیانه را برگزار کرده و نقشه راه آن براساس سیاست های کلان حزب کمونیست ریل گذاری می شود [۱۱]. بیستمین کنگره ملی حزب کمونیست چین در ۱۲ اکتبر ۲۰۲۲ در پکن به کار خود پایان داد. «کنگره ملی خلق» با ۲۹۷۷ کرسی، بالاترین رکن دولتی قدرت در ساختار حکمرانی جمهوری خلق چین بوده^{۱۰} و تمامی اعضایش، مورد تأیید حزب کمونیست چین است. کنگره ملی خلق به همراه «کمیته های دائمی کنگره ملی خلق»^{۱۱} وظیفه قانونگذاری را برعهده دارند.^{۱۲}

دوره فعالیت کنگره ملی خلق چین، پنج سال بوده^{۱۳} و سالی یکبار به مدت دو هفته تشکیل جلسه می دهد و پس از استماع گزارش مقام های ارشد دولتی و تصویب لوایح عمده ای که دولت خواستار تصویب آنهاست، کار آن پایان می یابد. به دلیل تعداد بالای نمایندگان کنگره ملی خلق و چون این کنگره تنها یکبار در سال تشکیل جلسه می دهد، «کمیته دائمی کنگره ملی خلق» ایجاد شده که وظایف قانونگذاری و نظارت در

1. Council of Heads of States (CHS)
2. Executive Committee of the Regional Anti-terrorist Structure (RATS)
3. Zhang Ming
4. Local Legislative Power
5. National Supervisory Commission
6. Xi Jinping
7. National People's Congress (NPC)
8. Standing Committee of the National People's Congress
9. 1954 Constitution of China

۱۰. اصل (۵۷) قانون اساسی جمهوری خلق چین.

11. National People's Congress Standing Committee

۱۲. اصل (۵۸) قانون اساسی جمهوری خلق چین.

۱۳. اصل (۶۰) قانون اساسی جمهوری خلق چین.

طول سال را بر عهده دارد. به عبارتی به غیر از دو هفته در سال که کنگره ملی خلق، وظایف قانونگذاری را انجام می‌دهد در سایر ایام سال، کمیته دائمی رسالت قانونگذاری و نظارت بر قوانین و دستگاه‌های اجرایی را بر عهده دارد. اغلب اعضای کمیته دائمی از مقام‌های حزب کمونیست هستند. از آنجا که طرح‌ها و برنامه‌های ارجاع شده کمیته دائمی به کنگره ملی خلق، پیش‌تر به تأیید رهبر این کشور رسیده، اعضای کنگره همیشه به این لوايح و برنامه‌ها رأی مثبت می‌دهند.

رئیس، معاون رئیس و دبیر کل، «شورای رؤسا»^۱ را تشکیل می‌دهند که راهبری کمیته دائمی را بر عهده دارند.^۲ رئیس کمیته دائمی و معاون او نمی‌توانند بیش از دو دوره متوالی به این سمت انتخاب شوند.^۳ اعضای کمیته دائمی توسط نمایندگان کنگره ملی خلق انتخاب می‌شوند. به همین دلیل اعضای آن در برابر کنگره ملی خلق پاسخگو هستند.^۴

نظام انتخاباتی چین به صورت سلسله‌مراتبی است و مجالس گوناگونی از سطوح محلی تا ملی بر اساس اصول حاکم بر حزب کمونیست در این کشور نقش دارند. اعضای کنگره‌های محلی با رأی مستقیم مردم اما اعضای کنگره‌های رده بالاتر با رأی اعضای کنگره رده پایین خود انتخاب می‌شوند. نظام سیاسی چین به نحو چشمگیری تمرکززدای توصیف می‌شود و مقامات استانی و محلی از خودمختاری قابل توجهی برخوردارند. ساختار سیاسی جمهوری خلق چین، مبتنی بر نظام تک‌حزبی است و علی‌رغم کمرنگ شدن رویکردهای سوسیالیستی در جهان، هنوز حزب کمونیست از قدرت سیاسی بلامنازع در این کشور برخوردار است و در رأس ساختار حکمرانی آن، «کمیته دائمی پلیت‌بور حزب کمونیست چین»^۵ با ۷ عضو، شامل رهبران ارشد حزب کمونیست قرار دارند که همگی توسط هیئت‌رئیس کنگره ملی خلق نامزد و توسط معاونان انتخاب می‌شوند.

دیپلماسی پارلمانی، یکی از مهم‌ترین شیوه‌های پیشبرد اهداف سیاست خارجی چین بوده که بخشی از موفقیت آن، به دلیل نفوذ بالای کنگره ملی خلق چین در ساختار توزیع قدرت است [۱۲]. هیئت دیپلماتیک کنگره ملی خلق چین در راستای «دیپلماسی چندجانبه»،^۶ نقش فعالی را در «اتحادیه بین‌المجالس جهانی» دارد. نقش «کمیته امور خارجه»^۷ و «کمیته امور خارجه در خارج از کشور چین»^۸ نیز در ترسیم دیپلماسی پارلمانی چین حائز اهمیت است.

«بیستمین کمیته دائمی دفتر سیاسی حزب کمونیست چین»^۹ پس از بیستمین کنگره ملی حزب کمونیست چین برگزار شد. هرگونه تعمیق روابط نظام‌مند مجلس دوازدهم با کنگره ملی خلق چین، مستلزم اشراف هیئت‌های دیپلماتیک قوه مقننه به خطوط ترسیم شده کمیته پولیت‌بور حزب کمونیست در حوزه سیاست خارجی و دیپلماسی اقتصادی است. در این میان پایش دقیق روان‌شناسی سیاسی شورای رهبری هفت‌نفره این کمیته و میزان هم‌ترازی و اهداف ترسیم شده این کمیته با راهبرد سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در قانون برنامه هفتم و شرایط نوظهور پساجنگ رمضان، می‌تواند در پیشبرد دیپلماسی متوازن با این کشور مؤثر باشد.

جمهوری خلق چین از ۱۶ ژوئن ۲۰۲۶، شاخه‌ای از «اندیشه شی جین‌پینگ» را به عنوان دکترین رسمی حزب کمونیست اعلام کرد. «اندیشه شی جین‌پینگ در مورد حزب‌سازی»^{۱۰} بر نظم و انضباط دقیق، رهبری متمرکز و ریشه‌کنی فساد تأکید دارد. این اندیشه به عنوان «نقطه عطفی در تاریخ نظریه مارکسیستی در مورد حزب‌سازی و در تاریخ حزب‌سازی کمونیست چین» عنوان شده است. این عبارت به طور رسمی در جلسه‌ای به ریاست «کای چی»-رئیس ایدئولوژی حزب و پنجمین عضو ارشد کمیته دائمی هفت‌نفره دفتر سیاسی^{۱۱} ابداع شد و

1. Council of Chairpersons

5. Politburo Standing Committee of the Chinese Communist Party

6. Multilateral Diplomacy

7. Foreign Affairs Committee

8. The Overseas Chinese Affairs Committee

9. 20th Politburo Standing Committee of the Chinese Communist Party

10. Xi Jinping Thought on Party Building

11. Cai Qi, the Party's Ideology Chief and the Fifth-ranking Member of the Party's Top Decision-making Body

۲. اصل (۶۸) قانون اساسی جمهوری خلق چین.

۳. اصل (۶۶) قانون اساسی جمهوری خلق چین.

۴. اصل (۶۹) قانون اساسی جمهوری خلق چین.

«شی جین پینگ» این مفهوم را از هجدهمین کنگره ملی حزب در سال ۲۰۱۲ توسعه داد که نشان دهنده پاسخی به سؤالات اساسی، از جمله چگونگی ایجاد «حزب مارکسیستی با حکومت داری بلندمدت»^۱ بوده است. در این گزارش آمده است که این مفهوم «به عنوان راهنمای اساسی برای تقویت حزب سازی در عصر جدید»^۲ عمل خواهد کرد. دکترین حزب سازی شی جین پینگ؛ «بلندمدت»، «سخت گیرانه» و «مبتنی بر قانون» است. در سال ۲۰۱۸، «اندیشه شی جین پینگ در مورد دیپلماسی» به عنوان یک دکترین راهنما تعیین شد. این دکترین بر حفظ رهبری حزب بر امور خارجی، ترویج «ایجاد جامعه ای با آینده ای مشترک برای بشریت»، احترام متقابل و همکاری سودمند تأکید دارد. «اندیشه شی جین پینگ در مورد حزب سازی» که از ژوئن ۲۰۲۶ مصوب شده، «۱۴ اصل»^۳ را مطرح کرده که از مهم ترین موارد آن می توان به «رهبری متمرکز و یکپارچه کمیته مرکزی حزب»^۴، «تأکید بر خودگردانی کامل و سخت گیرانه»^۵، «تأکید بر سازمان منسجم در سطوح مختلف»^۶ و تأکید بر هماهنگی تمام جنبه های حزب، اصلاح نهادها و استفاده از قوانین و مقررات به شیوه ای علمی اشاره کرد. آخرین مورد اضافه شده به مجموعه اصول نظری حزب، حدود یک سال قبل از کنگره بعدی حزب که انتظار می رود در پاییز ۲۰۲۷ برگزار شود، معرفی شده و انتظار می رود بیش از دوسوم کمیته مرکزی حزب به دلیل محدودیت های سنی جایگزین و تغییرات عمده ای در دفتر سیاسی و کمیته دائمی اعمال شود [۱۳].

جدول ۴. اعضای هفت نفره کمیته دائمی پلیت بؤر حزب کمونیست چین به ترتیب رتبه [۱۴]

عضو	توضیحات
شی جین پینگ^۷ 	شی جین پینگ، متولد ۱۵ ژوئن ۱۹۵۳ و فارغ التحصیل رشته مهندسی شیمی از دانشگاه چینهوا در پکن، از ۱۵ نوامبر ۲۰۱۲، «دبیرکل کمیته مرکزی حزب کمونیست چین»^۸ و «رئیس کمیسیون مرکزی نظامی جمهوری خلق چین»^۹ است. مبارزات او علیه فساد، زمینه های ترقی او در نظام حکمرانی جمهوری خلق چین را فراهم کرد. پس از تصویب متمم جدید قانون اساسی جمهوری خلق چین در سال ۲۰۱۸، محدودیت دو دوره متوالی برای تصدی مقام ریاست جمهوری برداشته شد. دبیرکل بالاترین مقام رسمی در حزب کمونیست چین، عضو دائمی دفتر سیاسی و رئیس دبیرخانه است. از آنجاکه چین، کشوری تک حزبی است، دبیرکل بالاترین مقام سیاسی را دارد. شی جین پینگ از ۱۴ مارس ۲۰۱۳، هفتمین رئیس جمهور خلق چین است و به نسل پنجم رهبری چین تعلق دارد. از آنجاکه «شی جین پینگ» هم زمان بالاترین منصب در حزب کمونیست، دولت و فرماندهی نیروهای مسلح را برعهده دارد، لقب «رهبر عالی مقام چین» را به او داده اند.
لی کیانگ^{۱۰} 	«لی کیانگ»، دبیر حزب شانگهای و از قابل اعتمادترین افراد نزدیک به رئیس جمهور است. او از ۱۱ مارس ۲۰۲۳، «نخست وزیر شورای دولتی جمهوری خلق چین»^{۱۱} بوده و به عنوان بالاترین مقام اداری در دولت، مسئول سازماندهی و اداره بوروکراسی مدنی چین است که شامل نظارت بر وزارتخانه ها، ادارات، کمیسیون ها و سازمان های قانونی مختلف و اعلام نامزدی آنها به کنگره ملی خلق برای معاونت های نخست وزیر، مشاوران دولتی و مناصب وزارتخانه ای است.

1. Marxist Party With Long-term Governance
2. Fundamental Guideline for Strengthening Party Building in the New Era
3. 14 Insists
4. A Centralised, Unified Leadership of the Party Central Committee
5. Full and Rigorous Party Self-governance
6. Organizational System that is Cohesive Across Different Levels
7. Xi Jinping, General Secretary of the Chinese Communist Party
8. General Secretary of the Central Committee of the Chinese Communist Party
9. Chairman of the Central Military Commission of the People's Republic of China
10. Li Qiang
11. Premier of the State Council of the People's Republic of China

عضو	توضیحات
ژائولجی^۱ 	«ژائولجی» از ۱۰ مارس ۲۰۲۳، «رئیس کمیته دائمی کنگره ملی خلق چین»^۲ است. او پس از ورود به دولت ایالتی کینگ‌های، به سرعت مدارج ترقی را طی کرد و در ۴۲ سالگی جوان‌ترین فرماندار ایالتی در تاریخ سیاسی جمهوری خلق چین شد. او در رأس نهاد مبارزه با فساد قرار دارد و تاکنون برخی مقامات چینی به دلیل دریافت رشوه با گزارش‌های او برکنار شده‌اند. شایان ذکر است رئیس کمیته دائمی کنگره ملی خلق، ریاست جلسات عمومی کنگره ملی خلق را نیز برعهده دارد.
وانگ هونینگ^۳ 	وانگ هونینگ دبیر اول دبیرخانه حزب کمونیست چین، از ۱۰ مارس ۲۰۲۳، «رئیس کمیته ملی کنفرانس مشورتی سیاسی خلق چین»^۴ است. نقطه عطف ترقی او در ساختار حکمرانی چین از زمان ریاست جمهوری «جیانگ زمین» آغاز شد. او از نظریه‌پردازان سیاسی و خالق بسیاری از مفاهیم سیاسی مطرح در حزب کمونیست چین است. طرح ابتکاری کمربند و جاده چین برای اولین بار با ابتکار او انجام شد. او رابطه خوبی با همه جناح‌های حزب دارد.
سای کی^۵ 	سای کی متولد ۵ دسامبر ۱۹۵۵، شهردار پکن و «مدیرکل دفتر حزب کمونیست چین»^۶ است. میزبانی المپیک زمستانی علی‌رغم همه‌گیری کرونا، یکی از دستاوردهای او عنوان شد. او هنگام راه‌اندازی برنامه کاهش جمعیت پایتخت در سال ۲۰۱۷ که به خروج بسیاری از افراد کم‌درآمد از پکن شد، در تیررس انتقادات قرار دارد. سای کی، رتبه پنجم را در حزب کمونیست دارد.
دینگ شوئه‌شیانگ^۷ 	«دینگ شوئه‌شیانگ»، رئیس دفتر دبیرکل و دفتر رئیس‌جمهور است. او مدارج ترقی را از «مؤسسه تحقیقاتی مواد اولیه شانگهای» آغاز و از سال ۱۹۸۲ تا ۱۹۹۹، در این مرکز تحقیقاتی فعالیت می‌کرد. دینگ شوئه‌شیانگ در مقام دبیر حزب یا فرماندار در سطح استانی که معمولاً برای ارتقا در مدارج قدرت کلیدی بوده، تجربه‌ای ندارد. او در سال ۱۹۸۴ به حزب کمونیست پیوست و در سال ۲۰۰۷، مسئول دفتر «شی جین‌پینگ» شد و از مروجان و حامیان اندیشه سیاسی رئیس‌جمهور بوده و در بسیاری از سفرهای داخلی و خارجی، همراه رئیس‌جمهور بوده است. دینگ شوئه‌شیانگ، ششمین مقام ارشد کمیته دائمی دفتر سیاسی حزب و مسئول علم و فناوری بوده و به‌عنوان «مدیر کمیسیون مرکزی علوم و فناوری چین»^۸ نقش مهمی را در پیشرفت فناوری نوظهور به‌ویژه هوش مصنوعی در چین ایفا کرده است.
لی شی^۹ 	لی شی از ۲۳ اکتبر ۲۰۲۲، عضو کمیته اجرایی هفت‌نفره حزب کمونیست چین است. او سابقه «دبیر حزب کمونیست در شهر یانان»^{۱۰} که از لحاظ سیاسی بسیار مهم است را دارد و خدمات شایانی را در حوزه فناوری و اصلاحات اقتصادی برای شهروندان این شهر انجام داد.

1. Zhao Leji
2. Chairman of the Standing Committee of the National People's Congress
3. Wang Huning
4. Chairman of the National Committee of the Chinese People's Political Consultative Conference
5. Cai Qi
6. Director of the General Office of the Chinese Communist Party
7. Ding Xuexiang
8. Director of China's Central Science and Technology Commission
9. Li Xi
10. Party Secretary of Yan'an

۵. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

در مجلس لوک سب‌های هند، نخست‌وزیر معمولاً به‌عنوان «رهبر مجلس»^۱ عمل می‌کند؛ اگر او عضو این مجلس نباشد، یک وزیر که عضو لوک سب‌هاست و توسط نخست‌وزیر معرفی می‌شود، این سمت را برعهده دارد. رهبر مجلس یک مقام مهم پارلمانی است. به‌عبارتی در راهبرد کلان سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران برای تقویت روابط پایدار با نظام‌های فدرالی پارلمانی همچون هند، دیپلماسی پارلمانی و رسمی به‌صورت متقابل به شکل‌گیری سیاست خارجی هم‌افزا کمک می‌کنند. برای مثال ابتکار عمل وزارت امور خارجه برای تقویت رایزنی‌های سیاسی با نخست‌وزیر هند با توجه به جایگاه رهبری او در لوک سب‌ها به‌صورت مستقیم به تقویت دیپلماسی پارلمانی دوجانبه با این کشور مؤثر است. از طرف دیگر، نوآوری هیئت‌های دیپلماتیک و گروه‌های دوستی مجلس دوازدهم با کشورهای برخوردار از نظام فدرالیسم پارلمانی با توجه به نقش حزب حاکم بر پارلمان در ساختار دولت، به‌صورت مستقیم کارآمدی و قدرت چانه‌زنی وزارت امور خارجه کشورمان با کشور مورد نظر را تقویت می‌کند. به همین دلیل تهیه راهبرد ملی دیپلماسی پارلمانی و رسمی در قبال کشورهای دارای نظام فدرالیسم پارلمانی به‌ویژه کشورهایی که از اهمیت بالایی در تحقق فصل ۲۱ قانون برنامه هفتم پیشرفت برخوردارند، می‌تواند نقطه عطفی در همکاری‌های راهبردی مجلس دوازدهم و دولت چهاردهم برای تقویت دیپلماسی فعال با توجه به شرایط پساجنگ رمضان باشد. هر چند رهبران کمیته دائمی توسط کنگره ملی خلق چین انتخاب می‌شوند، اما این کمیته از قدرت بالفعل بیشتری برخوردار است، زیرا کنگره ملی خلق فقط سالی یک‌بار به مدت دو هفته تشکیل جلسه می‌دهد. به همین دلیل در کنار تحلیل مواضع سیاست خارجی رهبران کنگره ملی خلق، پایش مواضع دیپلماتیک رئیس و دبیر کل کمیته دائمی نیز در برآورد دیپلماسی پارلمانی جمهوری خلق چین مؤثر است. با توجه به جایگاه مهم جمهوری خلق چین در مجمع پارلمانی بریکس و اتحادیه بین‌المجالس جهانی، انتفاع حداکثری از ظرفیت دیپلماتیک رئیس کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی، دبیران کل احزاب و فراکسیون‌های مجلس و رئیس گروه دوستی مجلس دوازدهم با همتایان خود در کمیته دائمی، می‌تواند فرصت‌های نوظهوری را برای تقویت دیپلماسی مجامع پارلمانی در مقطع پساجنگ رمضان خلق کند.

جدول ۵. الزامات دیپلماسی پارلمانی متوازن جمهوری اسلامی ایران با هند و چین

ردیف	توصیه سیاستی	دستگاه متولی	دستگاه معین	ملاحظات
۱	تبیین اشتراکات و افتراقات مواضع کمیته دائمی پلیت‌بور حزب کمونیست چین با اولویت‌های سیاست خارجی قانون برنامه هفتم	وزارت امور خارجه	-	کمیته دائمی هفت‌نفره پولیت‌بور در رأس هرم حکمرانی حزب کمونیست چین قرار دارد. با توجه به نقش و جایگاه حزب کمونیست، در ترسیم مواضع دیپلماتیک کمیته دائمی و کنگره ملی خلق، بررسی مواضع سیاسی کمیته دائمی هفت‌نفره و مطالعه راهبرد نوین سیاست خارجی حزب کمونیست چین براساس اندیشه شی جین‌پینگ در متوازن‌سازی دیپلماسی پارلمانی بین دو کشور مؤثر است.
۲	برگزاری سلسله جلسات نخبگانی بین فراکسیون اکثریت، اقلیت و مستقل قوه مقننه	مجلس شورای اسلامی	-	در مجلسین هند از نظرات مشورتی رهبر حزب مخالف در فرایند توانمندسازی و کارآمدسازی پارلمان استفاده می‌شود. بومی‌سازی این رویه و برگزاری سلسله جلسات نخبگانی بین فراکسیون اکثریت، اقلیت و مستقل قوه مقننه از مواردی است که به اجماع خبرگانی در حوزه دیپلماسی پارلمانی کمک می‌کند.
۳	انتفاع حداکثری از ظرفیت دیپلماتیک فراکسیون‌های مجلس شورای اسلامی	مجلس شورای اسلامی	-	هرگونه ابتکار عمل مجلس دوازدهم برای تقویت نقش و کارکرد دیپلماتیک فراکسیون‌های قوه مقننه با رایزنی رؤسای گروه‌های دوستی مجلس شورای اسلامی با همتایان خود در هند و چین، می‌تواند ظرفیت‌های جدیدی را برای کمک به وزارت امور خارجه و تقویت دیپلماسی رسمی با این دو کشور خلق کند.

1. Leader of the House

ردیف	توصیه سیاستی	دستگاه متولی	دستگاه معین	ملاحظات
۴	تهیه نقشه جامع احزاب و فراکسیون‌های حاکم بر کشورهای برخوردار از نظام فدرال پارلمانی در محیط پیرامونی، شانگهای و بریکس	مجلس شورای اسلامی	-	تهیه نقشه جامع احزاب و فراکسیون‌های حاکم بر مجالس آسیا، آفریقا و اروپا و تبیین مواضع سیاسی آنان در قبال جمهوری اسلامی ایران به‌ویژه در کشورهای دارای نظام فدرالیسم پارلمانی، ارزش افزوده فعالیت‌های دیپلماتیک گروه‌های دوستی و هیئت‌های دیپلماتیک مجلس دوازدهم را ارتقا می‌دهد.
۵	تدوین سند راهبرد همکاری‌های بلندمدت پارلمانی بین ایران و چین	مجلس شورای اسلامی	وزارت خارجه	هرگونه ابتکار عمل مجلس دوازدهم برای متوازن‌سازی دیپلماسی پارلمانی نگاه به شرق، اهرم فشار و چانه‌زنی جمهوری اسلامی ایران در مذاکرات پساچنگ رمضان را تقویت می‌کند. به همین دلیل ریل‌گذاری سند شراکت راهبردی بین مجالس ایران و چین با هدف کمک به تحقق منافع مشترک، از ابتکارات دیپلماتیک مجلس دوازدهم برای تقویت پداقند سیاست خارجی کشور در برهه پساچنگ رمضان است. با انتصاب ریاست محترم مجلس دوازدهم به‌عنوان نماینده ویژه جمهوری اسلامی ایران در امور چین، ترسیم سند مشارکت همکاری‌های راهبردی بلندمدت بین مجالس ایران و چین علاوه بر افزایش ارزش افزوده دیپلماسی نگاه به شرق، قدرت چانه‌زنی نماینده ویژه جمهوری اسلامی ایران در امور چین را تسهیل و تقویت می‌کند.

مأخذ: یافته‌های تحقیق.

منابع و مأخذ

- [1] Digital Sansad, "Rajya Sabha", 25 05 2026. [Online]. Available: <https://sansad.in/rs>. [Accessed 01 07 2026].
- [2] Government of India, "Ministry of Parliamentary", 13 05 2026. [Online]. Available: <https://www.mpa.gov.in>. [Accessed 29 06 2026].
- [3] National Portal of India, "Constitution of India", 25 05 2026. [Online]. Available: <https://www.india.gov.in/my-government/constitution-of-india>. [Accessed 19 06 2026].
- [4] Newsonair, "Lok Sabha takes up Constitution (131st Amendment) Bill, 2026", Union Territories Laws (Amendment) Bill, 2026", Delimitation Bill, 2026", 09 06 2026. [Online]. Available: <https://newsonair.gov.in/parliament-budget-session-begins-opposition-protests-against-k>. [Accessed 01 07 2026].
- [5] Indian Institute and Legal Studies, "President of India", 10 05 2026. [Online]. Available: Powers and Position of: https://www.iilsindia.com/study-material/482323_1622311341.pdf. [Accessed 17 06 2026].
- [6] House of the People, "Important Parliamentary Terms", 30 05 2026. [Online]. Available: <https://sansad.in/ls/about/important-parliamentary-terms>. [Accessed 21 06 2026].
- [7] State Insight, "Top 10 Major Political Parties in India", 25 05 2026. [Online]. Available: <https://www.statesinsights.com/political-parties-in-india/>. [Accessed 09 06 2026].
- [8] Parliamentary Digital Library, "Publications", 16 05 2026. [Online]. Available: <https://sansad.in/ls/knowledge-centre/publications?>. [Accessed 09 06 2026].
- [9] SCO, "Shanghai Cooperation Organization", 30 05 2026. [Online]. Available: <https://www.scochina2025.org.cn/en/n3/2025/0313/c518821-20289204.ht>. [Accessed 25 06 2026].
- [10] SCMP, "Xi Jinping cleared to stay on as China's president with just 2 dissenters among 2,964 votes", 15 06 2026. [Online]. Available: <https://www.scmp.com/news/china/policies-politics/article/2136719/xi-jinping-cleared-stay-president-chinas-political>. [Accessed 28 06 2026].

- [11] University of Minnesota, "The National People's Congress, People's Republic of China", 30 05 2026. [Online]. Available: <https://hrlibrary.umn.edu/research/china-congress.html>. [Accessed 20 06 2026].
- [12] liwan Wang, "Parliamentary Diplomacy in the Chinese Constitution and Foreign Policy, March 2016", 20 06 2026. [Online]. Available: https://brill.com/view/journals/hjd/11/2-3/article-p253_9.xml. [Accessed 01 07 2026].
- [13] Zhang, Phoebe, "China declares branch of 'Xi Jinping Thought' as official party doctrine", 14 05 2026. [Online]. Available: <https://www.scmp.com/news/china/politics/article/3357272/xi-thought-governing-party-announced-new-official-doctrine>. [Accessed 09 06 2026].
- [14] China Horizons, "20th Congress of the CCP: Personnel Appointments and Policy Directions", 14 06 2026. [Online]. Available: https://www.chinahorizons.eu/images/docs/policy_brief/DWARC_Policy_Brief_The_20th_Congress_of_the_CCP_FINAL.pdf. [Accessed 01 07 2026].

عنوان: الزامات دیپلماسی پارلمانی متوازن با کشورهای عضو شانگهای و بریکس (۱)؛ هند و جمهوری خلق چین

DOI: <https://doi.org/10.22034/mrc.report.21715>

Permanent Link:

Publisher : Islamic Parliament Research Center of Iran

گزیده سیاستی

تبیین مواضع سیاسی رهبران احزاب حاکم بر مجالس هند و چین، تدوین سند مشارکت همکاری‌های راهبردی بین مجالس ایران و چین و ارتفاع حداکثری از ظرفیت دیپلماتیک فراکسیون‌های مجلس در تقویت دیپلماسی متوازن پارلمانی با هند و چین مؤثرند.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir